PIONIER FILATELISTYCZNY

MIESIĘCZNIK POŚWIĘCONY FILATELISTYCE

Rok I. 1. czerwca 1945 r. Nr. 2.

Prof. STANISŁAW MIKSTEIN, Kraków

Pierwsze wydania znaczków pocztowych na oswobodzonych ziemiach Polski w roku 1944/45.*)

Znaczki I. wydania z dnia 12. 9. 1944 zostały wycofane z obiegu z dniem 13. 2. 1945 zarządzeniem, które podaję wg. okólnika Dyrekcji Okręgu Pocztowego w Krakowie:

Okólnik Nr. 9.

Wycofanie z obiegu znaczków pocztowych.

Ministerstwo Poczt i Telegrafów, opierając się na art. 22 ust. 1 ustawy z dnia 3. 6. 1924 r. o poczcie, telegrafie i telefonie (Dz. U. R. P. z 1933 r., nr 63, poz. 481) wydało dnia 12. 2. br. Nr. PK. 115 następujące zarządzenie:

§ 1. Wycofuje się z obiegu następujące znaczki pocztowe:

a) znaczek opłaty wartości 25 gr. koloru czerwonego z wizerunkiem Romualda Traugutta,

b) znaczek opłaty wartości 50 gr. koloru ciemnozielonego z wizerunkiem Tadeusza Kościuszki,

c) znaczek opłaty wartości 1 zł. koloru ciemnoniebieskiego z wizerunkiem Henryka Dąbrowskiego.

Znaczki wymienione zostały wprowadzone do obiegu rozporządzeniem Kierownika Resortu Komunikacji Poczt i Telegrafów z dnia 12. 9. 1944 r.

§ 2. Do dnia 28. 2. 1945 r. włącznie będą urzędy i agencje pocztowe wymieniały znaczki opłaty wartości 50 gr. i 1 zł. na znaczki obiegowe równej wartości. Za znaczki zaś o wartości 25 gr. będą urzędy i agencje pocztowe zwracały równowartość w gotówce.

§ 3. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 13. 2. 1945.

Okręgowa Dyrekcja Kraków Nr. PP 811/3 z 26. 2. 1945.

---

*) Ciąg dalszy artykułu z poprzedniego nr 1.

Drugie wydanie z dnia 13. września 1944 r.

Mimo stosunkowo tak późnego wycofania z obiegu, znaczki I. wydania z dnia 12. 9. 1944 miały jednak charakter tymczasowy, albowiem już w dniu 13. 9. ukazuje się rozporządzenie wprowadzające w obieg dwa nowe znaczki po 25 i 50 gr. Rozporządzenie to ogłoszone w Dzienniku Taryf pocztowych i telekomunikacyjnych z dnia 16. 1. 1945, nr 1, brzmi:

Rozporządzenie

Kierownika Resortu Poczt i Telegrafów z dnia 13. 9. 1944 o wprowadzeniu w obieg znaczków pocztowych wartości 25 i 50 gr.

Na podstawie art. 22 ustawy z dnia 3. 6. 1924 o poczcie, telegrafie i telefonie (Dz. U. R. P. nr 63, poz. 481 z 1933) zarządzam, co następuje:

§ 1. Wprowadza się w obieg znaczki pocztowe wartości 25 i 50 gr.

§ 2. Znaczek wartości 25 gr. o wymiarze 26×37 mm posiada rysunek Orła Białego na czerwonym tle, pod rysunkiem znajduje się napis dużymi literami „POCZTA POLSKA", w lewym górnym rogu napis „25 gr.", w prawym górnym rogu „gr. 25".

Znaczek wartości 50 gr. o wymiarze 26×37 mm przedstawia rysunek pomnika „Grunwald" w Krakowie w kolorze ciemnozielonym. Pod rysunkiem znajduje się napis dużymi literami „POCZTA POLSKA", na rysunku u dołu napis białymi literami „Grunwald" w lewym górnym rogu napis „50 gr", w prawym górnym rogu „gr. 50".

§ 3. Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 13. 9. 1944 r.

Kierownik Resortu (—) inż. Jan Grubecki

Znaczki tego drugiego wydania wykazują papier biały o grubości 0,07 mm wraz z gumowaniem i opatrzone są ząbkowaniem liniowym $12^{1}/_{4}$.

Arkusze obejmują po 100 sztuk znaczków, a mianowicie 10 poziomych rzędów po 10 sztuk. Na lewym i prawym marginesie arkuszy, przed 41-szym i po 50-tym znaczku, znajdują się dwie delikatne i krzyżujące się ze sobą linie, wykazujące małą dziurkę w miejscu skrzyżowania: są to znaki markacyjne do nakładania arkuszy przy druku.

Wielkość poszczególnych znaczków wraz z ząbkowaniem odpowiada ściśle oznaczonej w rozporządzeniu, a mianowicie 26×37 mm, wielkość zaś właściwego rysunku znaczka wynosi 22,5×33,2 mm. Wymiary poszczególnych części rysunku przedstawiają się następująco: wysokość cyfr wartości — $5^{1}/_{4}$ mm; wysokość×szerokość orła na znaczku 25-groszowym 19,5×19,5 mm; długość×wysokość napisu POCZTA POLSKA — 22,3×5,8 mm; grubość dolnej kreski, jak również i górnej między cyframi wartości 25—25—1,5 mm.

Obydwa te znaczki są wykonane heliograwiurą czyli wklęsłym drukiem, umożliwiającym otrzymywanie półtonów w rysunku. Tak znaczek za 25 gr, jak i jeszcze lepiej znaczek za 50 gr. pozwalają w półtonach doskonale obserwować siatkę wzgl. punkty, na które został ich rysunek rozbity przez raster. Szczególnie pięknie przedstawia się rysunek Orła na znaczku 25-groszowym, gdzie modulacja półtonów wykazuje całą gamę delikatnych przejść od intenzywnego nasycenia tła aż do białości świateł na Orle. Tę pełnię półtonów znaczka za 25 gr. należy przypisać także i jakości czerwonej farby oraz doskonałemu wytrawieniu drukującego walca, gdyż znaczek za 50 gr. mimo wykonania go przez identyczny raster wykazuje uboższą skalę półtonów, czyli technicznie tzw. „twardszy rysunek". Znana jest odmiana znaczka za 25 gr. w kolorze ceglastym na cienkim papierze.

Znaczek za 50 gr. pozostaje dotychczas w obiegu na całym obszarze oswobodzonej Polski, natomiast znaczek za 25 gr. został z dniem 1. 1. 1945 r. wycofany z obiegu na mocy następującego dosłownie cytowanego rozporządzenia:

Zarządzenie

Kierownika Resortu Poczt i Telegrafów z dnia 28. 12. 1944 r. o wycofaniu z obiegu znaczka pocztowego wartości 25 gr.

Na podstawie art. 22, ust. 1 ustawy z dnia 3. 6. 1924 r. o poczcie, telegrafie i telefonie (Dziennik U. R. P. z 1933, nr. 63, poz. 481) zarządzam, co następuje:

§ 1. Wycofuje się z obiegu znaczek pocztowy wartości 25 gr. z godłem Państwa, wprowadzony do obiegu zarządzeniem Kierownika Resortu Komunikacji Poczt i Telegrafów z dnia 13. 9. 1944 r.

§ 2. Znaczki te wymieniać należy lub zwracać za nie równowartość w gotówce w terminie do 31. 1. 1945 r.

§ 3. Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1. 1. 1945 r.

Kierownik Resortu Poczt i Telegrafów (—) inż. T. Kapeliński

Powodem wycofania z obiegu znaczka wartości 25 gr. była zmiana taryfy pocztowej, ustanowionej rozporządzeniem Kierownika Resortu Poczt i Telegrafów z dnia 16. 9. 1944. Taryfa ta, obowiązująca od września 1944 została z dniem 1. 1. 1945 podniesiona rozporządzeniem Kierownika Resortu Poczt i Telegrafów z dnia 23. 12. 1944 tak, że najniższa opłata (za pocztówkę krajową) wynosiła 50 gr., skutkiem czego znaczki po 25 gr. stały się zbędne w obrocie pocztowym. Tutaj pozwolę sobie podać jeszcze kilka stawek z tej nowej taryfy pocztowej, a to celem uzasadnienia wydania nowych znaczków wyższych wartości wzgl. zmiany wartości na wyższą przy przedrukach wycofanego znaczka za 25 gr., którego zbędne zapasy posłużyły do wydania tymczasowych znaczków, używanych w obiegu, aż do końca marca 1945. I tak opłaty te wynosiły: za pocztówkę krajową — 50 gr., zagraniczną — 1 zł., za list krajowy do 20 g — 1 zł., powyżej 20 g — 3 zł., list zagraniczny do 20 g — 2 zł., polecenie przesyłki listowej — 2 zł. W poszczególnych

wypadkach, jak np. przy przesyłce paczek do 5 kg na odległość do 300 km opłaty dochodziły do 18,— zł.

Trzecie wydanie tymczasowego znaczka okolicznościowego za 1 zł.

Zbędne wg. nowej taryfy i dlatego wycofane z obiegu znaczki po 25 gr. przedrukowano na nową wartość 1 zł., jako najpotrzebniejszą dla opłat listów krajowych wagi do 20 g, a równocześnie wykorzystano je także do upamiętnienia działalności Krajowej Rady Narodowej. Pełny więc nadruk powyższych znaczków jest czterowierszowy „1 zł /31. XII. 1943/K. R. N./31. XII. 1944", przyczym dawna wartość 25 gr. jest unieważniona kreseczkami. Wykonanie tego nadruku jest typograficzne w kolorze czarnym, formą czcionkową o 50 nadrukach dla połowy arkusza.

Dotyczące rozporządzenie o wprowadzeniu w obieg opiewa:

Zarządzenie

Kierownika Resortu Poczt i Telegrafów z dnia 28. 12. 1944 o wprowadzeniu w obieg znaczka pocztowego wartości 1 zł.

Na podstawie art. 22 ust. 1 ustawy z dnia 3. 6. 1924 r. o poczcie, telegrafie i telefonie (Dz. U. R. P. Nr. 63, p. 481 z 1933) zarządzam co następuje:

§ 1. Wprowadza się w obieg okolicznościowy znaczek pocztowy wartości 1 zł., przedrukowany z dotychczasowej wartości 25 gr. z nadrukiem „1 zł. — 31. XII. 1943 — K. R. N.— 31. XII. 1944".

§ 2. Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 31. 12. 1944.

Kierownik Resortu Poczt i Telegrafów (—) inż. T. Kapeliński.

Szczegółowe wymiary nadruków 1 zł. znaczka III. wydania przedstawiają się następująco

wysokość całego nadruku	22,2—22,4 mm
wysokość cyfry „1" w nowej wartości . . .	, 2,6 mm
długość × wysokość dat „31. 12. 1943" i „31. 12. 1944"	18,3 × 2,7 mm
długość × wysokość oznaczenia „K. R. N." .	13,6—14 × 2,7 mm

W nadrukach zasadniczych błędów nie ma, są tylko drobne usterki w postaci uszkodzonych poszczególnych liter. Ponieważ te drobne uszkodzenia mogły powstać, a nawet niektóre z nich napewno powstały, w czasie druku, nadto ponieważ ze stanowiska filatelistyki nie przedstawiają żadnej wartości, przeto wykonaniu nadruków na tych znaczkach nie można nic zarzucić. Znajomość tych usterek może zainteresować tylko znawcę lub biegłego przy orzekaniu autentyczności przedłożonych mu do sprawdzenia znaczków. W załączonym zestawieniu podaję dostrzeżone przeze mnie usterki w przeglądanych arkuszach z tym,

że przy drukach ostatnich arkuszy może być ich nawet więcej wskutek mechanicznego zużycia formy.

Na znaczkach:

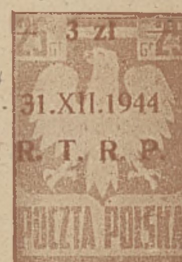
1 i 51 pierwsze „3” uszkodzone w górnej części
2 i 52 cyfra „9” w górnej dacie uszkodzona
18 i 58 cyfra „1” u góry urwana i „ł” w „tł” uszkodzone
26 i 76 „zł” i 9 w „1943” uszkodzone
31 i 81 cyfra 9 w dacie „1943” u dołu urwana
36 i 86 cyfra 4 w dacie „1944” i kropka „N”. uszkodzona

Ponieważ z powodu użycia do przedruku arkuszy o 100 znaczkach formy zawierającej tylko 50 nadruków, każdy arkusz musiał dwukrotnie przechodzić przez prasę drukarską, przeto każda usterka powtarza się zwykle na dwu odpowiednich znaczkach arkusza, jak to zresztą widać z poprzedniego zestawienia. Nakład tych znaczków jest narazie nieznany.

Czwarte wydanie z dnia 15. stycznia 1945 r.

Po uskutecznieniu przedruku wyżej opisanego znaczka 1 zł. na zwykłe listy krajowe do wagi 20 g, reszta pozostałych znaczków po 25 gr. z II. wydania posłużyła za materiał podstawowy do dalszych dwóch znaczków, bardzo potrzebnych do frankatur zwykłych listów zagranicznych wagi do 20 g (znaczki po 2 zł) oraz listów poleconych (znaczki po 3 zł.), tworzących zatem IV. z kolei wydanie. Podobnie jak poprzednio w III. wydaniu, również te dwa nowo wydane znaczki wykorzystano do upamiętnienia reorganizacji Naczelnych Władz oswobodzonych terenów, jak to całkiem wyraźnie zaznaczono w rozporządzeniu, wprowadzającym je w obieg:

Zarządzenie
Ministra Poczt i Telegrafów z dnia 12. 1. 1945 o wprowadzeniu w obieg znaczków pocztowych.

Na podstawie art. 22 ust. 1 z dnia 3. 6. 1924 r. o poczcie, telegrafie i telefonie (Dz. U. R. P. Nr. 63, p. 481 z 1933 r.) zarządzam co następuje:

§ 1. Z okazji przekształcenia w dniu 31. 12. 1944 r. Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego na Rząd Tymczasowy Rzeczypospolitej Polskiej wprowadza się w obieg następujące znaczki pocztowe:

a) wartości 2 zł. przedrukowane ze znaczków z godłem Państwa dotychczasowej wartości 25 gr. z nadrukiem P.K.W.N. — 31. XII. 1944.
b) wartości 3 zł. przedrukowane na tychże znaczkach nadrukiem 31. XII. 1944 — R. T. R. P.

§ 2. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem 15. 1. 1945 r.

Minister (—) inż. T. Kapeliński

Nadruki na obydwóch tych znaczkach wykonane typograficznie formą zbudowaną z czcionek, farbą czarną, częściowo błyszczącą, wykazują następujące wymiary:

wysokość całego nadruku	18,5 mm
długość kresek unieważniających poprz. wartość .	3,8 mm
długość × wysokość liter P. K.W. N.	20,5 × 2,7 mm
długość × wysokość daty 31.XII. 1944	18,5 × 2,5 mm
wysokość cyfry „2" wzgl. „3"	2,7 mm
w znaczkach po 3 zł. długość × wysokość liter R. T. R. P.	20 × 2,7 mm

Przygotowanie form drukarskich, obejmujących tylko po 50 nadruków, tj. dla połowy arkusza znaczków po 25 gr., i przeprowadzenie korekty były bardzo staranne, o czym świadczy brak jakichkolwiek błędów. Drobnych usterek liter, które jednakowoż mogły się wytworzyć w czasie druku, jako objawy zużycia form drukarskich, jest bardzo mało. Z powtarzania się ich na tych samych miejscach arkuszy znaczków po 2 i 3 zł. należy przyjąć, że zasadnicza forma przygotowana do przedruku jednej wartości posłużyły po odpowiedniej przeróbce także i do przedruku drugiej wartości. Na podstawie wyglądu tych usterek wzgl. zmian w ich wielkości przyjąć musimy, że zasadnicza forma była przygotowana najpierw do przedruku znaczków po 3 zł., a następnie dopiero po odpowiedniej przeróbce posłużyła do przedruku znaczków po 2 zł.

Następujące usterki w dacie 31. XII. 1944 występują na tych samych polach arkuszy znaczków po 2 i 3 zł.: znaczek 17. i 67.— uszkodzenie u góry cyfry „9"; znaczek 20. i 70. — uszkodzenie drugiej cyfry „4"; znaczek 40. i 90. — jak na poprzednich, uszkodzenie drugiej cyfry „4". Na razie znany jest tylko znaczek za 2 zł. z nadrukiem odwróconym oraz podwójnym.

Nakłady obu tych znaczków są na razie nieznane.

Znaczki obydwóch tych wydań, III. i IV. po 1, 2 i 3 zł. mimo przystosowania do taryfy pocztowej nie spełniły swego zadania w obrocie pocztowym; wydane bowiem jako znaczki pamiątkowe zostały masowo wykupione do celów filatelistycznych, tak, że właściwie jedynym obiegowym znaczkiem używanym do frankatur był do końca marca 1945 tylko znaczek 50-groszowy II. wydania. Ze względu na skatalogowanie znaczków po 1, 2 i 3 zł. musimy zrobić następującą uwagę: znaczki wymienione pochodzą faktycznie z dwóch różnych wydań, dopuszczonych do obiegu na podstawie dwóch różnych rozporządzeń, a to znaczki po 1 zł. na podstawie rozp. z 28. 12. 1944, a po 2 i 3 zł. rozp. z 12. 1. 1945. Mimo tego jednak, jak również mimo odmiennych tekstów nadruków na każdym z tych znaczków, ze względów praktycznych filatelistycznych należy je skatalogować łącznie jako serię pamią-

tkową, a to tak z uwagi na jednakowy cel upamiętnienia przekształceń w Rządzie Rzeczypospolitej Polskiej, jak i tożsamość zasadniczych znaczków, użytych do ich wykonania.

Znaczki okolicznościowe po 1, 2 i 3 zł. wydania III. i IV. zostały wycofane z obiegu rozporządzeniem Ministerstwa podanym do wiadomości w Dyrekcji Poczt Okręgu Krakowskiego okólnikiem o następującym brzmieniu:

Okólnik Nr. 25.

Wycofanie z obiegu znaczków pocztowych

Opierając się na art. 22 ust. 1, ustawy z dnia 3. 6. 1924 o poczcie, telegrafie i telefonie (Dz. U. R. P. Nr. 63 z 1933 r., poz. 481) wydało Ministerstwo Poczt i Telegrafów dnia 9. 3. 1945 Nr. PK 115 następujące zarządzenie:

§ 1. Wycofuje się z obiegu następujące znaczki pocztowe:

a) okolicznościowy znaczek opłaty wartości 1 zł. przedrukowany ze znaczka 25 gr. z godłem Państwa nadrukiem 31. XII. 1943 K. R. N. 31. XII. 1944, wprowadzony do obiegu 31. XII. 1944.

b) okolicznościowy znaczek opłaty wartości 2 zł. przedrukowany ze znaczka 25 gr. z godłem Państwa nadrukiem P. K. W. N. 31. XII. 1944, wprowadzony do obiegu 15. I. 1945.

c) okolicznościowy znaczek opłaty wartości 3 zł. przedrukowany ze znaczka 25 gr. z godłem Państwa nadrukiem 31. XII. 1944 R. T. R. P., wprowadzony do obiegu 15. I. 1945.

§ 2. Znaczki te wymieniać należy w terminie do 30. kwietnia 1945 r.

§ 3. Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 15. kwietnia 1945 r.

Urzędy i Agencje dołożą starań, by z uwagi na koszta druku, rozsprzedały te znaczki w terminie do 15. kwietnia 1945 r.

O wycofaniu znaczków należy wywiesić w poczekalniach odpowiednie ogłoszenie.

Nr. PP. 811(5) z dnia 23. marca 1945 r.

(Ciąg dalszy nastąpi)

Dr. med. ZBIGNIEW KUKULSKI, Kraków

Pierwsze polskie znaczki opłatne o realistycznych obrazach z godłem państwa w ornamentacji.

1) Przedmiot pracy i jego usprawiedliwienie.

Wymieniony w tytule „typ znaczka" jest reprezentowany w polskiej filatelistyce przez 11 egzemplarzy o różnej wartości nominalnej, jakich wydaniem zakończyła swoją działalność na niwie filatelistycznej Generalna Dyrekcja Poczt i Telegrafów, a które wprowadzono do obrotu mocą ośmiu kolejno po sobie wydanych rozporządzeń w czasie 5. V. 1925 do 27. X. 1926.

1) 5 gr. Poznań — ratusz, zielony,
2) 10 „ Warszawa — pomnik Zygmunta III., fioletowy,
3) 15 „ Kraków — Wawel, czerwony,
4) 3 „ jak 10 gr, niebieski,

5) 2 gr. Lwów — pomnik Sobieskiego, oliwkowy,
6) 30 „ jak 2 gr., ciemno-niebieski,
7) 45 „ Żaglowiec na morzu, fioletowy,
8) 1 „ Wilno — Ostra Brama, jasno-brązowy,
9) 24 „ jak 1 gr, z inaczej umieszczonym napisem „Gr", ciemno-niebieski,
10) 20 „ jak 45 gr z inaczej umieszczonym napisem „Gr", amarantowy,
11) 40 „ jak 15 gr, niebieski.

Z liczby znaczków, objętych tą grupą, uległy wprowadzeniu do obrotu: 3 najpierw wyliczone tj. 5, 10 i 15 gr. rozp. z dn. 5. V. 1925, następne dwa tj. 3 i 2 gr. rozp. z dn. 7. V. 1925, natomiast 30 gr. cyrkul. z dn. 25. V. 1925, 45 gr. zarz. z dn. 19. III. 1926, 1 gr. cyrkul. z dn. 12. IV. 1926, 24 gr. zarz. z dn. 29. IV. 1926, 20 gr. zarz. z 19. VIII. 1926, 40 gr. zarz. z 27. X. 1926 r.

Wszystkie 10 wartości wprowadzonych 7-miu pierwszymi zarządzeniami straciły ważność obiegową od dn. 1. V. 1933, a więc po 8-mio, częściowo 7-letniej wysłudze; z tych 5, 10 i 15 gr. wycofane rozp. z dnia 20. II. 1933 wymieniała poczta aż do dn. 31. VII. 1933. Najpóźniej wprowadzona wartość tej grupy tj. 40 gr. utrzymała się w obrocie najdłużej, służyła przez 10 lat i została wycofana rozp. z dn. 25. IV. 1936 od dn. 1. VI 1936 r.

11 znaczków omawianej grupy jest rezultatem wyzyskania 5-ciu różnych realistycznych obrazów z godłem państwa w ornamentacji, napisem „Poczta Polska", cyfr oraz oznaczenia monety skrótem „Gr", po zastosowaniu 1-go obrazu tylko dla jednej, tj. 5-groszowej wartości, każdego zaś z 4-ech dalszych na 2 różne wartości, przy niejednakowym rozplanowaniu słowa „Gr" u pary znaczków z rysunkiem Wilna oraz u pary znaczków z obrazem żaglowca na morzu.

Powodem, jaki nas skłania do szczegółowego omówienia każdego z 11-tu pierwszych znaczków polskich wymienionego w tytule artykułu typu jest szereg względów, a mianowicie: 1) praktykowanie dotąd niewłaściwego sposobu ich katalogowania, 2) sposób powierzchownego traktowania ich nietylko przez rzesze filatelistów, lecz przez specjalizujących zbiory znaczków polskich, 3) niesłychane bogactwo odmian w zakresie prawie każdej wartości z tej grupy — wreszcie 4) konieczność dokładnego zapoznania się z nimi przez filatelistów w celu umiejętnego potem traktowania nadruków „Port Gdańsk" na różnych ich nakładach.

2) Geneza pierwszych polskich znaczków obrazkowych.

Bezpośrednio po wprowadzeniu 1-szej emisji znaczków opłatnych w walucie złotowej, dwu uzupełniających ją wartości i wystosowaniu zamówienia na 1-szą emisję dopłat w walucie złotowej, Generalna

Dyrekcja P. i T. postanowiła zerwać z praktykowanym dotąd przez siebie oraz uprzednio przez Ministerstwo P. i T. szablonem dla obu kategorii „typu znaczka" o godle państwa.

Ustosunkowaniu się swemu do tej sprawy dała niezwłoczny wyraz w powołaniu dla serii dobroczynnej „Na Skarb" typu „znaczka z tekstem", wydaniem 1 zł. wartości w „typie portretowym", opublikowaniem w rozp. z dn. 8. XI. 1925 zapowiedzi wprowadzenia opłat nowego typu, a wreszcie zaleceniem Państw. Zakładom Graficznym wygotowania na ten cel projektów znaczków z widokami.

Wydanie pierwszych 3-ech znaczków w tym typie i pojawienie się później dalszych doszło do skutku po niezwykle sumiennym opracowaniu całej sprawy. Na konferencji Generalnej Dyr. P. i T. z przedstawicielami Polskiego Twa Fil. w Warszawie dn. 12. I. 1925 oprócz zapadłej wtedy uchwały wydania znaczków do opłacania przesyłek pocztą lotniczą i opracowania na nie projektów przez Państw. Zakł. Graf. — postanowiono zrealizować nowe wydanie opłat w ciągu 1925 r. — 6 wartości wydać jeszcze w kwietniu. Z wzorów przedłożonych przez Państw. Zakł. Graf. wybrano dla zastosowania do niego 3 motywy, tj. Poznań — ratusz, Warszawa — pomnik Zygmunta III., Kraków — Wawel, pozostawiając przyszłości wyzyskanie rysunków Wilna i Lwowa oraz konieczność opracowania motywu morskiego na znaczki dla urzędu polskiego w Gdańsku. Zamówienie na 3 różne wartości o wybranych wtedy motywach odeszło dn. 17. III. 1925 i znaczki 5, 10 i 15 gr z I-szego nakładu wprowadzone rozp. z dn. 5. V. 1925 od początku maja są już w obiegu.

Na 2-giej konferencji tych samych co poprzednio czynników dn. 27. III. 1925 postanowiono 1) zaniechać wydawania dla Portu Gdańska specjalnych znaczków i po wyczerpaniu się serii z nadrukiem używać tam wydania ogólnego; 2) motyw morski „żaglowiec" przewidziany na znaczek Portu wyzyskać w wydaniu ogólnym; 3) opracować 40 gr Katowice i 50 gr Lublin; 4) wydać 1 gr Wilno Ostra Brama jasno-brązowy, 2 gr Lwów — pomnik Sobieskiego oliwkowy, 3 gr Warszawa — pomnik Zygmunta III, niebieski, 30 gr Lwów — pomnik Sobieskiego, ciemno-niebieski, 45 gr żaglowiec, ciemno-lila, 60 gr Kraków — Wawel niebiesko-zielony.

W przeciwieństwie do postanowień pierwszej konferencji zrealizowanych w zupełności, z tym, że 6 wartości zdołało pojawić się w obrocie w ciągu nie kwietnia lecz do końca 1925 r., postanowienia drugiej i wniosek prasy filatelistycznej (Ilustr. Przeglądu Filat. R II,1), ze stycznia 1926 r., o reprodukowaniu na wartości 60 gr Częstochowy z klasztorem Jasnogórskim, jedynie częściowo weszły w życie.

(Ciąg dalszy nastąpi)

Prof. STANISŁAW MIKSTEIN, Kraków

Dwie odmiany znaczka za 25 gr.

Znaczki po 25 gr. z popiersiem Rydza Śmigłego wydane 1. VII. 1937 r. (katalog Pioniera 1944 Nr. 267) były drukowane w dwóch nakładach z dwóch różnych klisz, skutkiem czego wykazują, obok szeregu drobnych różnic, najwybitniejszą, odrazu wpadającą w oczy, w cieniowaniu tła po lewej stronie u dołu, między brzegiem rysunku znaczka a prawym ramieniem popiersia.

Znaczki drukowane z pierwszej kliszy w 1937 r. mają tło po lewej stronie znaczka znacznie jaśniejsze, a to skutkiem cieniowania tylko poziomymi kreskami.

Znaczki drukowane z drugiej kliszy w 1938 r. posiadają całe tło po lewej stronie daleko ciemniejsze, skutkiem cieniowania kreskami poziomymi, a nadto i ukośnymi, przebiegającymi od górnej lewej strony ku dolnej prawej. Te ukośne kreski cieniowania tła dochodzą aż do daszka czapki, jak również u dołu wypełniają całą powierzchnię między brzegiem tła a prawym ramieniem popiersia.

Wobec tego należy uzupełnić w katalogu Pioniera 1944 na stronie 92 pod Nr. 267:

267 (319) I. 25 gr. szaroniebieski nakład z 1937 r. —,—
II. 25 gr. szaroniebieski nakład z 1938 r. —,—

Oczywiście oba te nakłady zostały użyte do drugiego wydania znaczków przedrukowych Generalnego Gubernatorstwa wydanych w 1940 r., wobec czego także i na stronie 18 trzeba uzupełnić:

14. 24 gr./25 gr. I. szaroniebieski z nakładu 1937 r. 267.I. —,—
II. szaroniebieski z nakładu 1938 r. 267.II. —,—

O częstości występowania tych dwóch odmian trudno narazie coś konkretnego twierdzić, należy jednak przypuszczać, że niekasowane znaczki pierwszego nakładu będą rzadsze, tak, jak i niekasowane znaczki bez niemieckiego nadruku z drugiego nakładu.

Ankieta
w sprawie znaczków obozu jeńców w Dobiegniewie.

Znaczki kursujące w obozie jeńców w Dobiegniewie (Woldenbergu) wywołały zrozumiałe zainteresowanie wśród polskich zbieraczy. Przede wszystkim ze względu na okoliczności, w jakich powstały, i pamiątkowy ich charakter. Mimo to, odrazu po ich pojawieniu się, w kraju nasunęły się wątpliwości, czy znaczki te są w istocie swej znaczkami o wartości filatelistycznej. Zachodzi pytanie, czy nie mamy tu do czynienia z nalepkami, wydanymi ze względów charytatywnych, celem wspomożenia „Funduszu Wdów i Sierot".

Jedni zbieracze opowiadają się za określeniem ich charakteru mianem znaczków poczty lokalnej, tak jak były znaczki Warszawy, Przedborza czy Żarek, w czasie pierwszej wojny światowej — dla innych znaczki z Dobiegniewa są znaczkami lokalnej poczty wojskowej, wreszcie są i tacy, którzy widzą w nich wydanie półurzędowe. Duża grupa określa je, jako zwyczajne nalepki, jak nimi były np. nalepki Polskiego Czerwonego Krzyża, gdyż, jak tłumaczą, doręczanie korespondencji było tylko czynem społecznym sieci obozowych oficerów pocztowych, którzy w ten sposób zobowiązali się poprzeć „Fundusz Wdów i Sierot".

Sprawa budzi tak rozbieżne sądy, że redakcja „Pioniera Filatelistycznego" widzi najlepsze wyjście w rozpisaniu ankiety, aby dać możność wypowiedzenia się zbieraczom w tej spornej kwestii.

W artykule Tadeusza Skowrońskiego pt. „Odrutowany znaczek" w nr 1 naszego miesięcznika oraz recenzji z „Katalogu znaczków obozu w Woldenbergu" i w krótkich sprawozdaniu o „Kolę filatelistów w Oflagu II c", zamieszczonych w numerze niniejszym znajdą zainteresowani informacje o historii znaczków z Dobiegniewa. Ze swej strony przypominamy definicję znaczka pocztowego wedle Katalogu Pioniera z 1944. Brzmi ona: „Znaczek pocztowy jest to nalepka wydana na podstawie rozporządzenia kompetentnej władzy lub czynników przez nią upoważnionych, względnie wydana przez pocztę, ważna aż do odwołania i w tym czasie prawnie chroniona przed naśladownictwem, a służąca poczcie do pokwitowania pobranej względnie zarachowanej opłaty oraz do zobowiązania się do wykonania odpowiedniego świadczenia". Może definicja ta ułatwi nieco rozważenie sporu.

Nieobojętnym dla sprawy jest chyba również precedens z poprzedniej wojny światowej: w katalogu szwajcarskim Zumsteina z r. 1944 na str. 194 znajdujemy uwzględnione znaczki poczty jeńców angielskich w obozie w Ruhleben z r. 1915. Ta poczta obozowa była zorganizowana podobnie jak w Dobiegniewie — przez samych jeńców, a na jej funkcjonowanie uzyskała zgodę władz obozowych. Znaczki kursowały tylko

wewnątrz obozu; seria składała się z 13 znaczków opłatnych, 2 dopłatnych i jednego urzędowego. Cena katalogowa za 16 wartości w r. 1944 wynosiła fr. szw. 35.— Precedens dotyczący poczty w Ruhleben rzuca niewątpliwie światło na istotę sporu.

Pytania nasze brzmią:

1. Czy znaczki obozu jeńców w Dobiegniewie są znaczkami filatelistycznymi, czy też tylko nałepką?

2. Jak je można sklasyfikować?

Prosimy o najliczniejsze odpowiedzi, z których najbardziej charakterystyczne ogłosimy w całości lub częściowo drukiem. Z wyników ankiety złożymy wyczerpujące sprawozdanie.

Termin nadsyłania odpowiedzi upływa 1. lipca 1945 r.

KĄCIK MŁODEGO FILATELISTY

Młodzi Przyjaciele! Często miałem w rękach wasze zbiory znaczków, wasze wkładniki i wasze albumy filatelistyczne i czytać z nich mogłem o waszych zamiłowaniach, systematyczności i poczuciu piękna Z innych zbiorów wyczytać się dało cechy, które mogły świadczyć ujemnie o zbieraczu, a może tylko o braku znajomości podstaw, którymi kieruje się filatelista w układaniu swego zbioru.

Ogólną cechą zbiorów młodych filatelistów jest zbieranie „marek" całego świata. Znajdziemy tam wiele znaczków własnego państwa czy kraju, mniej znaczków sąsiadów z Europy, a stosunkowo niewiele znaczków krajów odległych, jak Ameryki, Afryki, Azji, Australii i zaledwie parę znaczków z tysięcy wysp rozrzuconych po bezkresach oceanów. W okresie zaznajamiania się młodego zbieracza z kartą świata, zbieranie takie ogromnie ułatwia mu wniknięcie w naukę geografii. Pozyskany znaczek Australii czy Jamajki łączy on ściśle z pewnym punktem globu i o każdej porze dnia i nocy jest w stanie odrazu wskazać odnośne miejsce na mapie.

Zbierając znaczki z całego świata starajcie się młodzi filateliści zestawić je seriami według krajów i kontynentów. Niech w waszym zbiorze znaczki Indii czy Sjamu będą w sąsiedztwie Japonii, a znaczki U. S. A. na kartach przyległych z znaczkami Brazylii czy Meksyku.

Drugą cechą zbiorów wieku młodego, to rozmaita jakość zbieranych znaczków. Znaczki czyste są obok stemplowanych. Znaczki całe obok uszkodzonych, znaczki starannie wymyte obok wydartych lub wyciętych z kawałkiem koperty, poplamionych lub zmiętych. Radzę wam w tym kierunku przeprowadzenie gruntow-

nej rewizji w waszym zbiorze. Przede wszystkim należy zbadać i oddzielić znaczki dobre od uszkodzonych. Tylko bardzo rzadkie egzemplarze są tolerowane w stanie uszkodzonym. Wasze zbiory, w których prawdopodobnie „białych kruków" nie będzie, powinny zawierać tylko znaczki najstaranniej wybrane, wymyte, wyprasowane (nie żelazkiem), z całymi ząbkami, o ile możności czysto ostemplowane. Znaczki czyste powinny posiadać nieuszkodzoną gumę i nie należy ich umieszczać w albumach lub zeszytach, ale tylko we wkładniku, lub wyjątkowo na podlepkach specjalnych, których dziś niestety dostać nie można.

Nierozporządzając dostatecznymi środkami pieniężnymi, zbiory młodych nie posiadają zwykle znaczków bardzo cennych i rzadkich. Zbieracz cieszy się, że może uzupełnić zbiór ilościowo, zapełnić wolne pola w albumie, mieć możliwie jaknajwięcej państw z dużą ilością znaczków. Młodocianego zbieracza cieszy już gdy zdobędzie kilka egzemplarzy przynależnych do jednej serii. Pragnie mieć komplet, lecz nie przejmuje się tym, że brak w nim najdroższych sztuk. I to jest trzecią cechą zbiorów młodych filatelistów. Reguła ta nie zostanie obalona, gdy wielu z was znajdzie u siebie sztuki cenne, wiadomo — wyjątki reguły nie obalają.

A znaczki to małe arcydzieła sztuki, nie zawsze, ale często. Weźmy taki znaczek polski z Sobieskim pod Wiedniem za zł. 1,20, taki Toruń za 60 gr., lub dyliżans pocztowy z bloku wystawy warszawskiej. Czyż to nie mistrzowsko w miniaturze odtworzone dzieło sztuki naszego Matejki, czyż nie wspaniałe dzieło naszego budownictwa w Toruniu. A historia nasza w migawkowych skokach przedstawiona w serii wydanej w 20-lecie Niepodległości. Ilustruje nam ona nasze dzieje od Chrobrego po powstanie styczniowe w 1863 r. A portrety czyż nam nie mówią o naszych najlepszych w narodzie o Kościuszce, Traugucie, Koperniku, Szopenie, Słowackim, czy nie wiążą naszej nauki historii z obrazami tych ludzi. Czy nie każą zastanowić się jaka była łączność między Washingtonem, Kościuszką i Puławskim? Czy nasz znaczek z r. 1860, przedruki na Germanii i austriackich z nadrukiem Poczta Polska nie mówią nam, że byliśmy rozdarci między trzech zaborców i zrośliśmy się w jedną całość. A więc znaczki uczą nas historii, uczą kochać naszą Ojczyznę, naszych najlepszych w narodzie, naszą ziemię, zabytki i kulturę. Znaczki nasze są nadto legitymacją naszej kultury w świecie i u sąsiadów, gdy nalepione na listach dążą poza granice kraju. Znaczki uczą nas też historii i zaznajamiają nas z kulturą krajów bliskich i dalekich, bo pokazują nam dążenia, i prace odnośnych ludów.

Przyjemnie oddziaływują na widza zbiory, gdy są zbierane z zamiłowaniem piękna i ze smakiem. Podsunę wam pewną myśl: spróbujcie zbierać znaczki według waszych upodobań, niech jeden założy zbiór z portretami sławnych bojowników wolności, inny z portretami muzyków, jeszcze inny z portretami lotników, lub znakomitych kobiet. W innym zbiorze można przedstawić stylowe zabytki budownictwa lub krajobrazy,

jeszcze w innych zwierzęta dzikie lub domowe, ptaki, rośliny, owoce lub kwiaty. Interesującym będzie również zbiór znaczków z okrętami, samolotami, maszynami itp. Zbiory takie są bardzo oryginalne, piękne, a pozatym wysoko cenione.

Pamiętajcie również o zewnętrznej szacie waszej kolekcji. Znaczki ładnie, starannie i czysto zebrane, estetycznie ułożone we wkładniku, czy na kartkach albumu, robią bardzo dodatnie wrażenie, tak dla oka samego właściciela, jak i jego bliźnich. Zbiór w starannej oprawie ma większą wartość, może nie katalogową, ale handlową. Za systematycznie i pięknie zestawiony zbiór otrzyma filatelista, gdyby go musiał sprzedać wyższą cenę, jak za te same znaczki luźnie włożone w kopertę, lub byle jak wlepione w zeszyt.

Dlatego młodzi przyjaciele starajcie się koniecznie i usilnie o ładną oprawę dla waszych znaczków. Trochę trudu, chwila czasu, poświęcone symetrycznemu rozmieszczeniu znaczków we wkładniku, czy na kartkach albumu, sam wkładnik lub album, jego oprawa kolor kart, to wszystko dodatnio wpływa na ocenę i klasyfikację zbioru. Jeżeli chcecie mieć pełne zadowolenie z waszego zbioru, musicie dbać troskliwie o utrzymanie wkładnika, unikać plam, oraz oddzielać poszczególne strony kalką, by się znaczki przy odwracaniu kartek nie ocierały.

W dzisiejszej pogadance poruszę jeszcze sprawę katalogu. Kto chce zbierać systematycznie i starannie, musi mieć katalog znaczków. W języku polskim nie mamy wydanego katalogu znaczków świata a nawet Europy. Posiadamy zato szereg katalogów znaczków polskich, lub znaczków wydanych na ziemiach polskich. Największe dzieło w tej dziedzinie, to praca zbiorowa „Polskie znaki pocztowe" wydana nakładem Ikarosa w Białymstoku w roku 1935. Dzieło to jest dziesiaj wyczerpane i bardzo kosztowne. Zadowoli ono najwybredniejszych specjalistów. Do bardziej dostępnych, a również świetnie opracowanych zalicza się katalog „Pioniera" z r. 1944 z aktualnym dodatkiem. Katalog ten został opracowany przez jednego z najwytrawniejszych znawców naszej filatelistyki prof. Stanisława Miksteina. Jest on tym bardziej godny polecenia dla was, że dołączono do niego całokształt elementarnych wiadomości o filatelistyce pod tytułem „ABC filatelisty". Jako stary zbieracz radzę wam nabycie tego katalogu, bo przez to oszczędzicie sobie wiele przykrości w waszych zamiłowaniach zbieraczy. Cena katalogu może będzie dla niejednego wysoka zł. 60,— z dodatkiem, ale gdy nie możecie w inny sposób zdobyć tej sumy, to może podsuniecie myśl waszym rodzicom, opiekunom, czy kolegom ofiarowania wam w upominku takiego katalogu z okazji dobrego ukończenia klasy, z racji imienin, czy innych okazji. Z katalogów Europy i świata najbardziej u nas są znane, z braku innych, niestety katalogi niemieckie Michla i Senfa, oraz szwajcarskie Zumsteina i francuskie Yverta. W nich znajdziecie kolejne zestawienie znaczków, według państw i dat ich ukazywania się, dla wszystkich krajów Europy bądź świata.

Z.

Nowości filatelistyczne

Jako **dalszy ciąg wydania pamiątkowego z racji oswobodzenia Krakowa** ukazały się w okienku pocztowym znaczki 3 i 5 złotowe. Znaczki te opisał prof. St. Mikstein w numerze 1-szym „Pioniera Filatelistycznego” na str. 17.

Z okazji rocznicy przysięgi Tadeusza Kościuszki na rynku krakowskim przedrukowano znaczek 50-groszowy serii „wodzów” w nieco zmienionym kolorze zielonym i zaopatrzono w przedruk w kolorze brązowo-czerwonym. W górnym lewym rogu widnieje nadruk „5 zł.”, w górnym prawym trzy kreseczki kasujące poprzednią wartość 50 gr. Na piersiach Kościuszki, a ponad napisem POCZTA POLSKA znajduje się nadruk „24. III. 1794” będący przypomnieniem daty przysięgi Naczelnika. Arkusze 30-sztukowe w 5 poziomych i 6 pionowych rzędach. Nakład ograniczony. Ząbkowanie liniowe 11.

Dawno zapowiadana seria Ligi Morskiej ukazała się w ostatnich dniach kwietnia. Seria ta liczy 4 wartości, a mianowicie: 50 gr.+2 zł.,

1 zł.+3 zł., 2 zł.+4 zł., i 3 zł.+ 5 zł. Dopłaty przeznaczone są na rzecz Ligi Morskiej.

Znaczek 50 gr.+ 2 zł. w kolorze żołto-ceglastym przedstawia sylwetkę konturową kontrtorpedowca, oraz zarys mapy wybrzeża od Szczecina do Gdańska. Na górze na ciemnej wstędze biały napis Poczta Polska. Pod wstęgą już na wizerunku znaczka w lewym rogu napis „Liga", w prawym górnym rogu napis „Morska". U dołu druga ciemna wstęga, również z białym napisem: „50 Gr.+ 2 Zł. 10. II. 20 — 10. II. 45".

Znaczek 1+3 zł. na granatowej wstędze górnej w pierwszym wierszu nosi biały napis „POCZTA POLSKA" zaś w drugim wierszu daty: „10. II. 20 — 10. II. 45". Poniżej wizerunek statku szkolnego z rozwiniętymi żaglami płynącego po morzu. Na tle niebieskiej toni morza biały napis „Liga Morska". Na dolnym lewym i prawym rogu cyfry „XXV", zaś w środkowym białym prostokącie granatowy napis „1+3 zł.".

Znaczek 2+4 zł. w kolorze czerwonym nosi na górze biały napis POCZTA POLSKA, poniżej w prawym polu znaczka proporzec z banderą wojenną przedstawiającą miecz ujęty przez zgiętą rękę, poniżej flagę handlową Polski. W lewej części środkowej znaczka od góry w pięciu wierszach napisy: 10. II/1920/XXV/ 10. II/1945. Poniżej biały napis na czerwonym tle literami pisanymi „Liga Morska". Wreszcie w dolnej części znaczka napis „2+4 Zł.".

Znaczek 3+5 zł. w kolorze ciemnozielonym w części górnej na pasie tegoż koloru zawiera napis białymi literami POCZTA POLSKA. W polu środkowym wizerunek portu gdańskiego, w lewej części żurawie nowoczesne, w prawej żuraw średniowiecznego Gdańska. W lewym górnym rogu napis zielonymi literami LIGA w prawym górnym rogu takimiż literami MORSKA. U dołu znaczka w jednej linii na tle zielonym biały napis: 3+5 Zł. 10. II. 20 — 10. II. 45.

Znaczki powyższe wydane zostały jak świadczą daty z racji 25-cio letniej rocznicy osiągnięcia wybrzeża morskiego, a zarazem ku upamiętnieniu radosnego faktu ponownego objęcia wybrzeża Bałtyku, po oswobodzeniu go od hitlerowskiej przemocy. Temat znaczków chwyta za serce każdego Polaka. Wykonane są one w technice druku płaskiego. Papier szarawy, gruby. Istnieją egzemplarze na papierze białym. Ząbkowanie liniowe 11. Wymiar znaczków jest inny dla znaczków o układzie pionowym, to znaczy

1+3 zł. i 2+4 zł. wynosi 22×32 mm (sam wizerunek), inny natomiast dla znaczków poziomych to jest 50 gr.+ 2 zł. oraz 3+5 zł., których wymiar wizerunku jest 24×35 mm, Arkusze znaczków składają się z 50-ciu sztuk rozdzielonych w połowie paskiem białym szerokości 15 mm, pas ten oddziela, przy znaczkach pionowych 25-cio sztukowy blok lewy od prawego, natomiast przy znaczkach poziomych 25-cio sztukowy blok górny od lewego. Gumowanie żółtawe.

Jak się dowiadujemy w przygotowaniu jest druk znaczka nowego 50-cio gr. wykonanego heliograwurą, przedstawiającego pomnik grunwaldzki w Krakowie oraz dwa dalsze znaczki z motywami Gdańska.

W uzupełnieniu naszych informacji w sprawie znaczka 1 zł. łódzkiego donosimy, że obok papieru białego gładkiego i grubszego żółtawego pojawił się papier cienki. Również znaczek 5 zł. wydania warszawskiego pojawił się na papierze żółto-szarym oraz białym grubym i cienkim. Gumowanie na obu znaczkach występuje w kolorze białym i żółtym. Kolory znaczka łódzkiego 1 zł. wahają się od niebieskiego przez granatowy aż do fioletowo-niebieskiego.

Najbliższe projektowane znaczki pocztowe.

W najbliższym czasie mają zostać wydanymi znaczki do opłat korespondencji urzędowej, a to na przesyłki zwykłe w kolorze fioletowym, w ilości 10,000.000 sztuk, oraz na przesyłki polecone w kolorze pomarańczowym w ilości 5,000.000 sztuk.

Dalej seria dopłatnych znaczków, wszystkie w kolorze ciemnobrązowym (sepiowym) a to po 1 zł — 10,000.000 sztuk, po 2 zł — 10,000.000 sztuk, po 3 zł. — 2,000.000 sztuk i po 5 zł — 1,000.000 sztuk.

Z dalszych przewidzianych wydawnictw ma być seria z okazji oswobodzenia Miasta Gdańska, obejmująca trzy znaczki po 1, 2 i 3 zł.

Znaczek jednozłotowy w kolorze brunatnym ma mieć reprodukcję Bramy z żurawiem na znaczku dwuzłotowym ma być przedstawiony widok Ratusza w kolorze szaroniebieskim, a na trzyzłotowym brama gdańska na tle ratusza. Znaczki te mają mieć u góry napis „POCZTA POLSKA” a u dołu w lewym narożu wartość nominalną, a w prawym datę oswobodzenia „30. III. 1945”.

Nadto projektowane są znaczki z widokami zniszczonej Warszawy a to wartości 1 zł. z widokiem ruin ratusza, 2 zł. — ruin kościoła św. Jana oraz 3 zł. z widokiem Placu Zamkowego.

Dalej projektowane są znaczki z widokami Majdanka. Znaczek 1 zł. z widokiem całego obozu, 2 zł. alegoryczny z upadającą postacią pod ogrodzeniem z kolczastych drutów, oraz 3 zł. z widokiem na krematorium.

Nowe znaczki Związku Radzieckiego.

Awizowana już poprzednio przez nas seria stratosferyczna obok 1 rublówki z portretem bohaterskiego pilota Ususkina w kolorze szaro-niebieskim składa się z dwuch dalszych znaczków wartości 1 rubla z portretami lotnika Wasenki w kolorze zielonym i pilota Fedosejenki w kolorze niebieskim.

Seria orderów wojskowych posiada obok wartości wymienionych już w poprzednim numerze Pioniera Filatelistycznego również znaczek 1 rublowy, najrzadszy.

Z okazji 14-go czerwca, dnia zjednoczenia narodów w walce z faszyzmem wydał Związek Radziecki piękny trój-barwny znaczek ze sztandarami trzech czołowych demokracji Związku radzieckiego, Stanów Zjednoczonych AP oraz Wielkiej Brytanii w otoczeniu lasu innych sztandarów. Z serii tej znamy znaczek 60 kop. w kolorze ciemnej sepii oraz 3 rublówkę w zasadniczym kolorze szaro-niebieskim.

Seria trzech znaczków 30-to kopiejkowych przedstawia bohaterów walk o wyzwolenie ludu to jest Czapajewa, Łaza, Szczorsa; znaczki w kolorze szarym, stalowym i zielonym.

Z okazji setnej rocznicy znakomi-

tego kompozytora Rymskij-Korsakowa 1844—1944 ukazały się znaczki 30 kop. 60 kop. 1 rubel i 3 ruble

z portretem muzyka. Kolor znaczków szary, ciemno-zielony, szmaragdowy i fioletowy.

Pięknością rysunku i koloru oraz wspaniałymi motywami tematycznymi oznaczają się znaczki na cześć bohaterów Związku Radzieckiego, w walce z germańskim najeźdcą. Seria ta liczy kilkadziesiat sztuk, dokładne zestawienie podamy w najbliższej przyszłości.

Znaczki morskie.

Ostatnią polską nowością filatelistyczną jest tzw. „seria morska", która została wydana z okazji 25-lecia dotarcia Polski do Bałtyku (10. II. 1920 r. — 10. II. 1945 r.). Seria ta składa się z 4 znaczków, a to:

a) 50 gr.+2 zł. koloru pomarańczowego (okręt prujący fale).
b) 1 zł.+3 zł. koloru ciemno-granatowego (szkolny okręt żaglowy).
c) 2 zł.+4 zł. koloru czerwonego (flaga z godłem polskim).
d) 3 zł.+5 zł. koloru szaro-zielonego (fragment portu z dźwigami).

Znaczki te ukazały się na 3 rodzajach papieru: na grubym szarym, cieńszym szarym i papierze białym. Na papierze grubym szarym wydrukowano wszystkie 4 znaczki, na papierze cieńszym szarym wartości 1 zł. i 2 zł., zaś na papierze białym za 50 gr. Zestawienie to podajemy tylko na podstawie materiału zbadanego w Krakowie. Dalsze badania mogą wykazać jeszcze inne odmiany. Ponadto znaczki te posiadają wiele usterek, które powtarzają się we wszystkich arkuszach przez nas badanych. Niektóre z nich są bardzo charakterystyczne, inne zaś polegają na dodatkowych kropkach białych lub kolorowych. Oto ich wykaz:

Znaczek za 50 gr. Klisza górna

1. biała plama na okręcie z lewej strony.
2. biała plamka obok luf armatnich.
4. biała plamka na okręcie z kolorową kreską.
11. kropka przed cyfrą 1.
18. plamka na okręcie i w wyrazie Polska litera s połączona z brzegiem znaczka.
23. biała kropka na łączniku między cyfrą 20—10, oraz przerwana litera s w wyrazie Gdańsk.

Dolna klisza.

2. druga cyfra II połączona z brzegiem znaczka białą kropką.
7. znaczna plamka na literze S w wyrazie Polska łącząca z brzegiem
9. kolorowa duża kropka nad zł.
10. plama na okręcie.
11. Kropka nad gr. po znaku + i biała kreska w cyfrze 2.
15. Plamka między wyrazami Poczta Polska, oraz kolorowa kreska pod literą a , w wyrazie Morska.
16. Plamka łącząca literę K z białym tłem.
17. Duża kropka łącząca litery L i S w wyrazie Polska.
19. Kropka w cyfrze 20 i uszkodzona litera n w wyrazie Gdańsk.
21. Drugą cyfra 10 połączona kropką u góry.
24. Biała plamka w literze L w wyrazie Polska.

Znaczek za 1 zł. Klisza lewa.

4. Cyfra 1 w podanej wartości znaczka przedłużona na prawo.
5. Pierwsza cyfra 10 obcięta.
17. Litera o w wyrazie Poczta połączona z ramką.
18. Litera o w wyrazie Polska połączona z ramką.

Klisza prawa.

4. Druga kropka między drugą cyfrą 10 a II i cyfra 1 w podanej wartości znaczka przedłużona na prawo.
5. Ciemna plamka w literze O w wyrazie Poczta.
9. Uszkodzona cyfra II i kropka pod wyrazem Morska.
10. Kropka po pierwszej cyfrze II.
20. Cyfra 1 w wartości znaczka połączona z ramka.
22. Litera O w wyrazie Poczta zagięta.
23. Plamki w cyfrze 20 i 10.

24. Kropka w kropce po cyfrze 10.
25. Kolorowa kropka w literze L.

Znaczek za 2 zł. Klisza lewa.

1. Kropka między 4 i 5.
2. Uszkodzona litera M.
4. Kropka pod piersza cyfrą II.
5. Duża kropka w cyfrze 5.
6. Biała plamka na białym tle pod literą K w wyrazie Morska.
8. Czerwona plamka między cyframi 2+4.
21. Kropka nad literą g w wyrazie Liga.
25. Kropka pod literą M w wyrazie Morska.

Klisza prawa.

3. Biała kropka nad drugą cyfrą 10.
5. Zgrubiała litera K w wyrazie Morska.
8. Druga kropka między drugą cyfrą 10 a II.
16. Uszkodzona cyfra 9 w cyfrze 1945.
18. Uszkodzona litera K w wyrazie Morska.
20. Pod cyfrą 1920 biała plamka.

24. Nad literą g kropka biała.
25. Litera a w wyrazie Liga przedłużona kropką.

Znaczek 3 zł. Klisza górna.

9. Uszkodzona litera A w wyrazie Morska.
12. Litery R i S w wyrazie Morska połączone kreską.
14. Biała plamka u dołu litery P w wyrazie Polska.
15. Litery P i O połączone białą kropką.
16. Biała kropka w literze O w wyrazie Polska.

Klisza dolna.

8. Litery S i K w wyrazie Morska połączone kolorową kropką.
9. Litera A w wyrazie Morska przerwana.
11. Kolorowa plamka pod słowem Liga.
14. Litery O i R w wyrazie Morska połączone.
16. Litera A w wyrazie Liga zalana.

„Tad".

GROMSKI ANTONI, Rzeszów

Seria znaczków „10 miast".

Seria ta nadrukowana została w dniach od 10—17. 11. 1945, w drukarni J. A. Pelar i Ska w Rzeszowie.

Ponieważ wszystkie drukarnie lubelskie przeciążone były pracą, wydelegowany został do wymienionego miasta urzędnik Ministerstwa Poczt i Telegrafów, aby tu dokonać nadruku. Część znaczków 25 gr. z orłem przywiózł on ze sobą, resztę podjął z ówczesnej Poddyrekcji w Rzeszowie, która poleciła podległym sobie urzędom i agencjom pocztowym wycofanie z obiegu, a nieużyte zwrócić.

Tajemnica tak znacznych przesunięć leży w tym, że nadesłane z różnych urzędów arkusze posiadały niejednakowe marginesy tak z boków jak i u dołu, każde więc odchylenie od przeciętnego marginesu, przesuwało arkusz, a z nim i nadruk w górę lub w bok.

Najwięcej tych przesunięć powstało przy przedrukowaniu miasta Kalisza. Ilość przedrukowanych znaczków każ-

dego miasta wynosi 100 tysięcy. Nadruki wykonano na płaskiej maszynie drukarskiej i ilustracyjnej. Farba niebieska pochodziła z firmy E. T. Gleitsmann - Rabenstein Dolna Austria.

Nadruk nowej wartości znaczka i nazwa miast wykonane zostały czcionkami garmond-kamienny, data garmond-antiqua Augustea. Odchylenia w składaniu liter spowodowane zostały użyciem dwu systemów pisania, francuskiego i niemieckiego.

Stąd nieraz tak duże obniżenie liter jak np. Radom — obniżona litera m, Łódź obniżona litera ź.

Kolejno nadrukowano: Warszawa, Częstochowa, Kraków, Łódź, Radom, Kielce, Gniezno, Bydgoszcz, Kalisz i Zakopane.

Poprawki dokonywane po nadrukowaniu pierwszego arkusza, stąd w pojedynczych egzemplarzach mogą się zjawić różnorakie błędy np. Dydgoszcz.

Arkusze te wraz z całym nakładem zabrane zostały do Lublina.

Nie powtarzając tego co na łamach niniejszego miesięcznika już powiedziano w sprawie zestawu, dwukrotnego druku, ilości wierszy nadruku, wymiany czcionek, dodać należy niektóre uzupełnienia.

Z usterek występujących stale wymienić trzeba litery z występującej w nowej wartości znaczka na znaczkach 47 i 97.

Uszkodzenie to występuje też na Warszawie i Częstochowie.

Błędy i usterki poszczególnych nadruków miast uzupełnia się następująco:

K i e l c e

Na 8 i 58, oraz 50 i 100 znaczku uszkodzona litera e podobna jest raczej do litery o, a napis brzmi Kiolce.

Na 21 i 71 znaczku uszkodzona litera e.

Na 26 i 76 znaczku uszkodzona litera k.

R a d o m

Na 22 i 72 znaczku obniżona litera m.

Na 50 i 10 znaczku wąskie o.

C z ę s t o c h o w a

Na 3 i 53, oraz 8 i 58 uszkodzona litera z.

Na 7 i 57 znaczku oderwany ogonek litery ę.

Na 33 i 83 znaczku odmienny typ litery ę.

Na 42 i 92 znaczku przerwana litera o.

Na 48 i 98 znaczku wąska litera o.

W a r s z a w a

Na 10 i 60 znaczku zamalowana cyfra 4 w liczbie 1945.

Na 30 i 80 znaczku uszkodzona litera a.

Ł ó d ź

Do nadruków użyto dwojakiego rodzaju litery Ł. Pierwsza część pół-arkusza posiada L druga Ł.

G n i e z n o

Na 21 i 71 znaczku uszkodzona litera G.

B y d g o s z c z

Na 49 i 99 uszkodzona litera B.

K a l i s z

Na 27 i 77 znaczku uszkodzona litera K.

Kompletując błędy nadruków i druku, nie można pominąć usterek 25 gr znaczków z orłem. Posiadają je póź-

niejsze nakłady. Do najwięcej charakterystycznych należą znaczki 30, 40 i 100 arkusza wykazujące uszkodzenie cyfry 2, kropkę nad literą r i kropkę na literze A napisu POCZTA. Usterki te powtarzają się tylko raz w arkuszu.

Ciekawy okaz filatelistyczny stanowi parka Kalisz i Zakopane.

Opuszczony nadruk połowy arkusza Kalisz, uzupełniono nadrukiem Zakopane. Obok arkuszy z przedrukiem górną połową a dolną bez nadruku, istnieje arkusz przedrukowany na dole z opuszczeniem nadruku u góry (Częstochowa).

Mniej ciekawe, niemniej jednak charakterystyczne są przesunięcia w bok, które powodują przenoszenie części nazwy miasta i daty ze strony prawej znaczka na lewą i lewej na prawą (Kraków) i (Zakopane).

Efektowne odbicia maszynowe na odwrocie znaczka występujące przeważnie na połowie tylko arkusza, zaobserwowano na Warszawie, Bydgoszczy, Kaliszu i Zakopanem. Odbicia te po zmyciu kleju tracą prawie zupełnie na wyrazistości.

Ciekawie wyglądają egzemplarze z górnym marginesem, na którym wydrukowana jest nowa wartość znaczka.

Znaczki z nadrukiem Kielce istnieją nieżąbkowane u dołu.

Poza odwrotkami Kalisza i Kielc, prawdopodobnie nie istnieją inne.

Pakiety pocztowe.

Ile to już razy narzekali zbieracze, że tyle pięknych i wartościowych znaczków naklejanych na przekazy pieniężne i paczkowe przepada na zawsze Jak wiadomo, odbiorcy paczek i przekazów otrzymują tylko odcinki przekazów, zaś właściwe blankiety wędrują do archiwum pocztowego — razem ze znaczkami. Że władze pocztowe mają zrozumienie dla filatelistyki, o tym wiemy skądinąd — z licznych wydań znaczków, cieszących nasze oczy pięknem barw i ciekawością tematu. Ale okazuje się, że zmysł filatelistyczny poczty idzie jeszcze dalej: te znaczki, których straty tak często żałowaliśmy — wcale nie przepadają na zawsze.

Po upływie ustalonego okresu przechowywania w archiwum, wycina poczta starannie znaczki z niepotrzebych już przekazów i pakuje je do worków, ważących niekiedy nawet do 5 centnarów. Zbierają się tych znaczków olbrzymie ilości, a wędrują one potem poprzez licytacje filatelistyczne, rozważone na mniejsze pakiety jednoczy dziesięciokilowe, do rąk zbieraczy. Tu trzeba zaznaczyć, że poczta gwarantuje, iż znajdujące się w zaplombowanych workach znaczki nie były na poczcie przeszukiwane w celu wyłowienia rzadkości. Pakiety pocztowe zawierają zupełnie oryginalny materiał filatelistyczny, nic więc dziwnego, że przedstawiają wiele korzyści dla zorientowanego nabywcy.

I oto teraz zaczyna się dla zbieracza tak pociągające szukanie rarytasów. 40.000 sztuk, czyli 4 do 5 kilogramów

znaczków np. Szwecji mogą już stanowić podstawę do założenia pięknego zbioru badawczego, który starannie opracowany i należycie utrzymany może nam nawet przynieść wyróżnienie na międzynarodowych wystawach filatelistycznych. A przecież kilo znaczków nie kosztuje ostatecznie wiele więcej niż jedna dobra książka. A jakże często znajdzie się w nim jakiś znaczek, który sam jeden jest już kilkakrotnie więcej wart od ceny całego pakietu. W takim wypadku opłaca się oczywiście w zupełności trud przeglądania kilku tysięcy sztuk.

Stałe zajmowanie się znaczkami wyrabia u filatelistów charakterystyczne wyczucie, które by nazwać można było „węchem filatelistycznym". Stąd też zdarzyło się już nieraz, że zbieracze znajdowali w pakietach pocztowych fałszerstwa na szkodę poczty, o których sama poczta dotąd nawet pojęcia nie miała i może by ich nigdy nie odkryła.

Jaką moc przyciągającą ma filatelistyka, o tym wiemy wszyscy z własnego doświadczenia. Że otwiera przed nami cały szeroki świat, że nas uczy — o tym też wiemy. W pewnych państwach, jak np. w Wielkiej Brytanii czy w Holandii została ona w uznaniu jej wartości ogólnokształcących częściowo nawet wprowadzona jako przedmiot szkolny, a wszędzie cieszy się ogólnym uznaniem.

H. I.

dział informacyjny

Koło Filatelistów Oflag II C.

Jak już wiemy pozorne nakłady znaczków wydanych w obozie Dobiegniewie (Woldenberg) były szybko rozchwytane. Znaleźli się starzy filateliści, którzy zaczęli kolekcjonawać znaczki obozowej poczty — przybyli nowi filateliści, którzy stawiali pierwsze kroki na tym polu. Jedni zbierali znaczki dla siebie na pamiątkę, inni jako rzecz ładnie wykonaną, inni dla swych dzieci, jeszcze inni poprostu z nudów, wreszcie i tacy się znaleźli, którzy zbierali znaczki mając na oku przyszły duży zarobek.

Powstało więc Koło Filatelistów, które przez swych pełnomocników barakowych załatwiało wszelkie sprawy koła jak: ściąganie składek miesięcznych, przyjmowanie nowych znaczków i wydawanie legitymacji, dostar-

czanie członkom nowo wydanych znaczków, zawiadomienie o aukcjach znaczków, o wszelkich zebraniach członków i o wszystkim tym co interesowało filatelistów. Członkowie koła otrzymywali ładnie wykonane legitymacje. Prócz tej ogromnej wygody, jaką mieli członkowie z koła, otrzymywali stosunkowo wysokie dywidendy.

W dniach od 8—11. XII. 42 koło urządziło wystawę filatelistyczną. Na czas trwania wystawy zostaje wydany blok „Madonna", który składa się z jednego znaczka o wymiarze 69× 51,5 odbity na papierze białym, kolor znaczka pomarańczowy, cena 30 fen. Na czas wystawy został wydany specjalny kasownik okolicznościowy z napisem „Wystawa Filatelistyczna". Należy podkreślić, że koło posiadało własny komis, gdzie można było uzupełnić swoje zbiory drogą kupna lub wymiany za znaczki, papierosy i żywność.

W lecie 1944 utworzona komisja katalogowa Koła Filatelistów na podstawie protokołów komisji Pocztowej opracowała i wydała „Katalog Znaczków Poczty Obozowej" Oflag II C.

Katalog ten obejmuje wszystkie wydawnictwa łącznie z kasownikami jakie ukazały się do marca 1944. Katalog ten był później uzupełniany dodatkowymi wkładkami, zawierającymi dane o nowych wydaniach, jakie ukazały się po marcu 1944. Niestety katalog ten jest niekompletny, gdyż brak w nim uzupełnień ostatnich znaczków i bloków.

ŻYCIE ORGANIZACYJNE

Krakowskie Towarzystwo Filatelistyczne.

W dniu 25 marca br. w lokalu Y. M. C. A odbyło się pierwsze zebranie informacyjne członków Krakowskiego Towarzystwa Filatelistycznego. Zebranie to zagaił wiceprezes prof. Stanisław Korbel i zawiadomił zebranych o zgłoszeniu u Władz Państwowych podjęcia działalności przez Towarzystwo na zasadzie przedwojennego zatwierdzonego statutu. Następnie prof. Stanisław Mikstein zdał sprawę z historii Towarzystwa od jego założenia, przechowania własności, i działalności członków w czasie niemieckiej okupacji. Po dyskusji uchwalono wyłonić Komitet Organizacyjny, któryby przygotował wnioski na Walne Zebranie i przedstawił kandydatów na członków Zarządu. Do tego Komitetu zostali wybrani obywatele:

Henryk Grębski, Stan. Kadłuczka, Stan. Korbel, Stan Mikstein, Stan. Olszewski, Zygmunt Pajdak, Tad. Sikora, Jan Szwaja, Bol. Zawisza, Zyg. Zieliński.

W dniu 8 kwietnia br. odbyło się pierwsze powojenne Walne Zebranie, na którym wybrano Zarząd w osobach: przewodniczący: mgr. Stan. Olszewski, zastępca prof. Stan. Mikstein; sekretarz: dr. Zygmunt Pajdak, zastępca dr Bol. Zawisza; skarbnik: dr Tad Sikora, zastępca prof. Henryk Brożek. Do Komisji Rewizyjnej weszli obywatele: Kazimierz Radwański, Franciszek Kajfasz i Zygmunt Zieliński a jako zastępcy Henryk Grębski i N. Pikulski.

Następnie ustalono wysokość wpisowego i wkładek miesięcznych, drobne zmiany w statucie, które ma przeprowadzić Zarząd w myśl wskazówek i porozumienia się z Władzami Państwowymi, współpracę z Pocztą, popieranie polskich wydawnictw pocztowych, dostarczanie nowości polskich znaczków członkom oraz terminy zebrań tygodniowych.

Zebrania Członków odbywają się we czwartki każdego tygodnia w lokalu Związku Zawodowego Pracowników Pocztowych ul. Zamenhofa 1, w godzinach od 17—19. O ile na czwartek przypada święto to zebranie odbywa się w następny dzień piątek o tym samym czasie.

Potrzeba nam organizacji.

W okresie przedwojennym filatelistyczne życie organizacyjne było bardzo słabe rozwinięte; stowarzyszenia i kluby posiadały małą ilość członków, praca wegetowała i wydawnictw było bardzo mało. Jaka tego przyczyna? W pierwszym rzędzie brak silnych organizacyj zbieraczy, brak zbiorowego wysiłku. Kiedy zagranicą organizacje skupiające filatelistów liczyły tysiące członków, to u nas silne stowarzyszenia liczyły ich tylko kilkudziesięciu! Niestety tak było! Zbieracze nie odczuwali potrzeby ani korzyści zrzeszenia się — wielu stało na uboczu, i to nawet bardzo poważnych zbieraczy. Znaczenie polskiej filatelistyki zagranicą opierało się wyłącznie na kilku, czy kilkunastu wybitnych asach polskich zbieraczy, jak prof. Mikstein, prof. Łaszkiewicz, Adamski i inni. Natomiast przeciętny poziom zbiorów był na ogół niski. — Przeważnie zbierano znaczki całego świata, rzadziej tylko Europy; do wyjątków należeli tacy, co zbierali tylko znaczki polskie, lub kilku jeszcze państw.

W czasie obecnej wojny zainteresowanie zbieraniem znaczków w społeczeństwie wzrosło. Zwiększyła się bardzo poważnie ilość zbieraczy wzgl. osób kupujących znaczki, choćby dla lokaty pieniędzy. Tego zainteresowania nie wolno nam filatelistom zaniedbać, trzeba go podtrzymać, wykorzystać dla życia organizacyjnego— dla pchnięcia filatelistyki polskiej na poważne tory; a przez to na powiększenie w tej dziedzinie dorobku narodowego.

Należy ożywić organizacje zbiera-

czy — rozszerzyć ich ramy — powiększyć ilość członków, zwiększyć ilość poważnych wydawnictw. Dewizą działania każdego stowarzyszenia czy klubu powinno być zrzeszenie wszystkich lub prawie wszystkich zbieraczy danej miejscowości. Nie wolno nikomu pozostać poza szeregami organizacyjnymi! Przez to zaś wzmocnimy podstawy materialne zrzeszeń, ułatwimy ich pracę wydawniczą, damy pole do popisu dla inicjatywy jednostek i podniesiemy poziom zbiorów.

Skoro zbieranie znaczków rozszerzyło się na masy, to masowo należy poziom zbieraczy podnieść. Jakżeż tu dużo do zrobienia, ile niepotrzebnego indywidualnego wysiłku, żmudnej pracy, którejby można było śmiało uniknąć, gdyby posłuchało się rad doświadczonych zbieraczy. Silna organizacja jest potrzebna — aby zaś była silna, to musi być liczna. Do szeregów więc! Niech nikogo nie braknie!

„Tad".

Recenzje i sprawozdania

Katalog znaczków Poczty Obozowej.

Nie wszyscy jeszcze mieszkańcy byłego Obozu Ofic. w Dobiegniewie (Woldenbergu) dotarli do swych rodzin, nie wszyscy jeszcze rozpakowali swe „żołniersko-tułacze" mienie, sporo jeszcze ran swych nie wygoiło, ba, nie wszyscy zdążyli całości swych przeżyć opowiedzieć, a już ruchliwa Spółka Przemysłowo-Handlowa „Pionier" dotarła do tych byłych jeńców wojennych i zdążyła wydobyć na jaw, dla przyszłej historii, ich tajemnice obozowe.

Jedną taką, z tych ich „tajemnic", to Poczta Obozowa. Jedyna Poczta Polska w okresie ostatniej niewoli, bo na polskiej ziemi, przez Polaków zorganizowana i prowadzona, w całej pełni rolę poczty spełniająca, a dochód jej całkowicie przeznaczony był dla polskich Wdów i Sierot. Te znaczki wypuszczone w obozie, to nie tylko znaczki opłaty dla Poczty, ale również odbicie myśli, nastrojów, dążeń 7000 synów całej Polski, myśli zewnętrznie ukrytych, zakonspirowanych przed wrogiem. Bo czyż „gburowaty" Niemiec z „Abwehry" obozowej mógł zrozumieć ukryte myśli w symbolicznym znaczeniu serii „Virtuti Militari" czy „Pochodni". A postacie Hetmanów i inne okolicznościowe wydania, czyż to tylko obrazki? Drzeworyty więcej czy mniej udane? Nie! to coś głębszego! O tym myśleli autorzy, wydawcy i tak ich należy ro-

zumieć. Dlatego też, i z tej przyczyny, ta Polska Poczta Obozowa ma swoją wartość. Dalej owe znaczki obozowe całkowicie odpowiadają definicji znaczka pocztowego, jak również kompetentna władza polska w obozie zezwalała wprowadzić znaczek do publicznego użytku i ta sama władza wydawała zarządzenia wycofujące znaczki z obiegu. Wszystko, jak widzimy, przemawia dotychczas za wartością znaczka, ale czy istnienie poczty było potrzebne? Niech na to pytanie odpowie 7000 byłych mieszkańców tego największego co do ilości ludzi i obszaru, polskiego obozu, byłych jeńców wojennych. A zgóry zaznaczę, że najmniej 75% tych rodaków nie będzie się powodowało myślą o zysku materialnym, bo znaczków nie mają, nie zbierali, lub też różni „opiekunowie" różnymi sposobami tych znaczków ich pozbawili, i powiedzą prawdę! — Poczta Polska była niezbędną, niezastąpioną instytucją w obozie, niosła pomoc polskim wdowom i sierotom i poza głębszą swą wartością, usprawniała życie wewnętrzne obozu. To też z całym uznaniem należy podkreślić inicjatywę Spółki Przemysłowo-Handlowej „Pionier" usiłującą przez wydanie katalogu udostępnić jedną z „tajemnic" polskiego obozu całemu społeczeństwu i ową Polską Pocztę z okresu niewoli spopularyzować.

Przystępując do omówienia samego katalogu i jego treści, to w części „Wprowadzenie", należałoby podkreślić, że praca komisji pocztowej była bezinteresowna i całkowity dochód przeznaczony był na Fundusz Wdów i Sierot, którego inicjały „F. W. S." posiada prawie każdy znaczek. Ogólny dochód z Poczty Obozowej przekroczył kwotę 115.000 MK. I dziś, gdy znaczki Poczty Obozowej uzyskują coraz większą wartość materialną, to niech będzie nagrodą dla tych bezimiennych pracowników, których dłonie nieraz pokrywały się pęcherzami, od wyciskania, czy obcinania znaczków, — że ich praca dała nie tylko kawałek chleba, czy ciepłą strawę setkom wdów i sierot, ale i obecnie tenże znaczek, — staje się niejednokrotnie „jedynym żywicielem" setek kolegów, którzy powrócili do Ojczyzny.

O ile chodzi o ścisłość historyczną, to Niemcy likwidując obóz w Dobiegniewie, zarządzili forsowne marsze w b. ostrych zimowych warunkach atmosferycznych, celem uprowadzenia jeńców polskich dalej na zachód. W czasie tych krytycznych dni, duża ilość znaczków została zniszczona przez samych zbieraczy, którzy ratując swe życie, wyzbywali się wszelkich ciężarów, a między tymi i korespondencji i nawet samych znaczków, zaś zapasu znaczków w obozie zupełnie nie było.

O ile chodzi o tzw. „całostki", to te należeć będą do rzadkości. Całostki prawie u wszystkich zbieraczy, jako nadprogramowy ciężar, zostały w dużej mierze poniszczone.

W znaczkach opłaty, zwięźle i przejrzyście podanych, na podstawie źródłowych danych, uzupełniam katalog następująco:

1942. Seria „Wdowa... Seria ta zapoczątkowała znaczki pocztowe, w Ob. Ofl. II. C. w Dobiegniewie (Woldenbergu).

10 fen. postać niewiasty z dzieckiem nad grobem żołnierza. Drzeworyt E. Pichela, 24 na 35 mm.

20 fen. trębacz, drzeworyt J. Staniszkisa, 27,8×39,9 mm. Cięte. Różne gatunki papieru. Farby olejne, malarskie. Odbijano ręcznie, pojedynczo. Wycofane z obiegu 15. 9. 1942.

Wydanie I-sze tzw. „Wielkanocne.

Nr. 1/I 10 fen.

czarny	nakład	150	sztuk.
niebieski	„	4500	„
zielony	„	600	„
brązowy	„	5900	„
czerwony	„	900	„

Nr. 2/I 20 fen.

ceglasty	„	1460	„

Wydanie II-gie.

Nr. 1/II 10 fen.

czarny	nakład	1262	sztuk.
niebieski	„	6363	„
zielony	„	3580	„
brązowy	„	5738	„
czerwony	„	2473	„

Nr. 2/II 20 fen.

ceglasty	„	2293	„

Znaczki obu wydań wykazują liczne odcienie, często znacznie odbiegające od podanych wyżej zasadniczych kolorów. Znaczki I-go nakładu były obcinane nierówno, obraz znaczka niezbyt czysty, wyraźny, często jakby w dwóch odcieniach. Znaczki II-go nakładu były obcinane równo, wykonanie czyste, obraz znaczka wyraźny. Szczegóły tych wydań dotyczące gatunków papieru, kolorów i odcieni będą przedmiotem specjalnego opracowania. Pośród tych dwóch wydań znajdują się „kruki" filatelistyczne, już w obozie b. poszukiwane i bardzo cenione.

Np. całkowity komplet I-go nakładu pod względem rodzaju papieru i kolorów jest możliwy do zebrania jedynie w dwóch czy trzech egzemplarzach, zaś tzw. „Wielki Komplet Wdów" II-go nakładu w ilości około 120 egzemplarzy.

Nr. 27. Popiersie Ign. Paderewskiego. Wydane na 25-lecie Powstania Wielkopolskiego.

Nr. 40. Dwa nakłady, wyraźna różnica w odcieniach.

Nr. 44. Puszczony w obieg w nocy z 24 na 25. I. 1945. Stemplowany b. rzadki.

H.

OSTATNIE ROZPORZĄDZENIA URZĘDOWE.

Okólnik Nr. 59.

Wydanie i wprowadzenie w obieg znaczka pocztowego opłaty wartości 1 zł.

Ministerstwo Poczt i Telegrafów opierając się na post. art. 22 ust. 1. ustawy z dnia 3 czerwca 1924 r. o poczcie. telegrafie i telefonie, ogłoszonej w jednolitym brzmieniu w Dz. Urz. Min. P. i T. Nr. 20 z roku 1933 poz. 84, — wydało i wprowadziło w obieg znaczek pocztowy opłaty wartości 1 złotego.

Znaczek przedstawia pomnik Tadeusza Kościuszki na tle brunatnoczerwonym. W lewym górnym rogu umieszczony jest napis „1 zł.“, zaś w prawym „19.1.1945 r.“. U dołu, pod rysunkiem pomnika napis „POCZTA POLSKA“.

Okręgowa Dyrekcja Poczt i Telegrafów w Krakowie Nr. PP. 811/7/45
z dnia 25 kwietnia 1945 r.

Okólnik Nr. 63.

Wprowadzenie w obieg znaczka poczt. wart. 5 zł.

Ministerstwo Poczt i Telegrafów opierając się na art. 22. ust. 1. ustawy z dnia 3 czerwca 1924 o poczcie, telegrafie i telefonie (Dz. U. R. P. Nr. 63 poz. 481 z 1933 r.) wydało dnia 7 kwietnia b. r. Nr. PK 115 następujące zarządzenie:

§. 1. Z okazji rocznicy ogłoszenia powstania kościuszkowskiego i przysięgi Tadeusza Kościuszki wydaje się i wprowadza do obiegu i sprzedaży znaczek pocztowy opłaty wartości 5 zł.

§. 2. Znaczek posiada wizerunek Kościuszki na tle zielonym. Rysunek przedstawia prostokąt obramowany linjami. Na kreskowanym tle umieszczone jest popiersie. Nad wizerunkiem w lewym górnym rogu podany jest napis czerwonymi literami i liczbami „5 zł.“, w prawym zaś rogu przekreślony dawny nadruk „50 gr.“. Pod portretem widnieje data „24.III.1794“, poniżej u dołu napis „POCZTA POLSKA“.

§. 3. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem 9 kwietnia 1945 r.

Okręgowa Dyrekcja Poczt i Telegrafów w Krakowie Nr. PP. 811/10
z dnia 27 kwietnia 1945 r.

Okólnik Nr. 68.

Wydanie znaczków pocztowych opłaty z dopłatą dla Ligi Morskiej.

Opierając się na post. art. 22 ust. 1. ustawy z dnia 3 czerwca 1924 r. o poczcie, telegrafie i telefonie, ogłoszonej w jednolitym brzmieniu w Dz. Urz. Min. P. i T. Nr. 20 z 1933 r. poz. 84 — Ministerstwo Poczt i Telegrafów wydało i wprowadziło do obiegu i sprzedaży z dniem 24 kwietnia b. r. znaczki pocztowe opłaty wartości 50 gr., 1 zł., 2 zł. i 3 zł. z dopłatą dla Ligi Morskiej, wynoszącą odpowiednio 2 zł., 3 zł., 4 zł. i 5 zł.

Znaczek wartości 50 gr. z dopłatą 2 zł. dla Ligi Morskiej, w kolorze oranżowym, przedstawia na białym tle rysunek polskiego okrętu wojennego i wybrzeże polskiego Bałtyku.

Znaczek wartości 1 zł. z dopłatą 3 zł. dla Ligi Morskiej, w kolorze niebieskim, przedstawia na białym tle rysunek statku morskiego szkolnego — żaglowca.

Znaczek wartości 2 zł., z dopłatą 4 zł. dla Ligi Morskiej, w kolorze czerwonym, przedstawia na białym tle rysunek bandery morskiej.

Znaczek wartości 3 zł., z dopłatą 5 zł. dla Ligi Morskiej, w kolorze zielonym, przedstawia na białym tle rysunek dźwigów portowych.

Na wszystkich tych znaczkach znajduje się napis „Liga Morska“ otaz daty „10. II. 1920 — 10. II. 1945“, wartość znaczków podana jest w postaci sum, odpowiednio: „50 gr. + 2 zł.“, „1 zł. + 3 zł.“, „2 zł. + 4 zł.“ i 3 zł. + 5 zł.“. Napis „Poczta Polska“ zamieszczony jest u góry.

Okręgowa Dyrekcja Poczt i Telegrafów w Krakowie Nr. PP. 811/12/45
z dnia 5 maja 1945 r.

Okólnik Nr. 69.

Wycofanie z obiegu znaczka pocztowego opłaty wartości 3 złote.

Na podstawie art. 22, ust. 1 ust. z dnia 3 czerwca 1924 r. o poczcie, telegrafie i telefonie (Dz. Urz. Min. P. i T. Nr. 20. z 1933 r. poz. 84) Ministerstwo P. i T. zarządzeniem z dnia 25 kwietnia b. r. Nr. PK. 115 zarządziło co następuje:

§. 1. Z dniem 31 maja 1945 r. wycofuje się z obiegu znaczki pocztowe opłaty wartości 3 zł. przedrukowanę ze znaczka 25 gr. z godłem Państwa na tle czerwonym z nadrukami 10 miast polskich (Bydgoszcz, Częstochowa, Gniezno, Kalisz, Kraków, Kielce, Łódź, Radom, Warszawa i Zakopane) wprowadzone do obiegu z dniem 12 lutego 1945 r.

§. 2. Znaczki te będą wymieniać urzędy (agencje) p. t. do dnia 15 czerwca 1945 r.

Okręgowa Dyrekcja Poczt i Telegrafów w Krakowie Nr. PP. 811/14/45
z dnia 5 maja 1945 r.

Okólnik Nr. 70.

Wycofanie z obiegu znaczka pocztowego opłaty wartości 5 zł.

Opierając się na postanowieniu art. 22 ust. 1. Ustawy z dnia 3 czerwca 1924 o poczcie, telegrafie i telefonie, — ogłoszonej w jednolitym tekście w Dz. Urz. Min. P. i T. Nr. 20 z 1933 r. poz. 84, — Ministerstwo Poczt i Telegrafów reskryptem z dnia 25 kwietnia b. r. Nr. PK 115 zarządziło co następuje:

§ 1. Z dniem 15 maja 1945 r. wycofuje się z obiegu znaczek pocztowy opłaty wartości 5 zł. z wizerunkiem Traugutta, przedrukowany ze znaczka 25 gr., wprowadzony do obiegu z dniem 22 stycznia 1945 r.

§ 2. Wymianę znaczka przeprowadzą urzędy (agencje) p. t. do dnia 31 maja 1945.

Okręgowa Dyrekcja Poczt i Telegrafów w Krakowie Nr. PP 811/13/45
z dnia 5. maja 1945 r.

Okólnik Nr. 71.

Wycofanie z obiegu znaczka pocztowego opłaty wartości 50 gr.

Na podstawie art 22 ust 1 Ustawy z dnia 3 czerwca 1924 r. o poczcie, telegrafie i telefonie (Dz. Urz. Min. P. i T. Nr. 20 z 1933 r. poz. 84), Ministerstwo P. i T. reskryptem z dnia 27 kwietnia b. r. Nr. PK 115 zarządziło co następuje:

§ 1. Z dniem 31 maja 1945 r. wycofuje się z obiegu znaczek pocztowy opłaty 50 gr., z widokiem pomnika Grunwaldu w Krakowie, w kolorze ciemnozielonym, wprowadzony do obiegu z dniem 14 września 1944 r.

§ 2. Wymianę znaczka przeprowadzą urzędy (agencje) p. t. do dnia 15 czerwca 1945 r.

Okręgowa Dyrekcja Poczt i Telegrafów w Krakowie Nr. PP 811/15
z dnia 5 maja 1945 r.

Okólnik Nr. 72.

Wydanie nowych znaczków pocztowych opłaty wartości 2 zł. 3 zł. i 5 zł.

Na podstawie art. 22 ust. 1 ustawy z dnia 3 czerwca 1924 r., o poczcie, telegrafie i telefonię Dz. Urz. Min. P. i T. Nr. 20 z 1933 r. poz. 84), Ministerstwo P. i T. reskryptem Nr. PK 115 z dnia 14 kwietnia b. r. zarządziło co następuje:

§ 1. Wydaje się i wprowadzą do obiegu i sprzedaży znaczki pocztowe opłaty wartości 2 zł, 3 zł. i 5 zł.

§ 2. Znaczek wartości 2 zł., koloru niebieskiego przedstawia widok Sukiennic w Krakowie.

Znaczek wartości 3 zł koloru liliowego, przedstawia widok pomnika Kopernika w Krakowie.

Znaczek wartości 5 zł. koloru zielonego przedstawia widok Wawelu.

W lewym górnym rogu znaczków wydrukowana jest wartość znaczka, w prawym górnym rogu data „19. 1. 1945", u dołu pod rysunkiem zamieszczony jest napis „POCZTA POLSKA".

§ 3. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Okręgowa Dyrekcja Poczt i Telegrafów w Krakowie, Nr. PP 811/16/45
z dnia 5 maja 1945 r.

Zebrał S. Mikstein.

Notatka dla pamięci

Kącik filatelistyczny „Pioniera" nie jest już od dnia 1 maja br. prowadzony przy ul. Grodzka 4 — lecz czasowo w biurach firmy ul. Bracka 4, Ip. od godz. 7.30 do 15.30 i w soboty od 7.30 do 13.30.

Redaktor: dr KAZIMIERZ LEPSZY.

Wydawca: „Pionier" Sp. z o. o. Dział wydawniczy Kraków.

Adres Redakcji i Administracji: „Pionier Filatelistyczny" Kraków, Bracka 4.

Telefony: Zarząd 506-01, — Redakcja 593-12, — Administracja 506-06.

Warunki prenumeraty: Prenumerata kwartalna trzech zeszytów wraz z poleconą przesyłką pocztową łącznie zł. 55.—

Drukarnia Uniw. Jagiell. — M—01542.